

Ed.

334. Frumvarp til laga

[169. mál]

um breyting á lögum nr. 47 23. júní 1932, um lækningaleyfi o. fl.

(Lagt fyrir Alþingi á 89. löggjafarþingi, 1968—69.)

1. gr.

Heiti laganna skal vera læknalög.

2. gr.

2. gr. orðist svo:

Þeir eiga rétt á ótakmörkuðu lækningaleyfi og að heita lækna, er lokið hafa prófi við læknaeild Háskóla Íslands og framhaldsnámi í sjúkrahúsi eftir reglum, sem læknaeild setur og ráðherra staðfestir.

Framhaldsnámi samkv. 1. mgr. skal lokið hér á landi eða erlendis við sjúkrahús, sem fullnægir skilyrðum til þess að dómi heilbrigðisstjórnar, að fengnum tillögum læknaeildar háskólans.

Þeir einir geta hlotið lækningaleyfi, sem eru íslenskir ríkisborgarar, hafa ekki verið sviptir lækningaleyfi samkvæmt lögum þessum og eru lögráða, enda mæli læknaeildin og landlæknir með leyfisveitingunni. Ráðherra getur þó veitt tíma- bundið lækningaleyfi mönnum, sem ekki eru íslenskir ríkisborgarar, ef þeir fullnægja ákvæðum 1. mgr. 3. gr., hafa lokið prófi í læknisfræði frá viðurkenndum háskóla og hafa nægilega kunnáttu í töluðu og rituðu íslensku máli að dómi landlækni, enda sé um að ræða tiltekið læknisstarf, er enginn íslenskur læknir hefur fengið til að gegna.

Læknaeildin eða landlæknir mega ekki mæla með lækningaleyfi til handa þeim, sem eru heilsulausir á þann hátt andlega eða líkamlega, að stafað geti hætta af þeim við læknisstörf, eða þeir fyrir það séu ófærir eða lítt hæfir til læknisstarfa, eða kunnir að drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkun eða hafa kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi og ódugnaði í störfum sínum.

Heimilt er að synja manni um lækningaleyfi, ef ákvæði 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.

Ráðherra er heimilt að gera það að skilyrði fyrir ótakmörkuðu lækningaleyfi, að umsækjendur hafi gegnt læknishéraði eða aðstoðarlæknisstörfum hjá héraðslækni allt að 6 mánuði að loknu námi.

3. gr.

2. mgr. 3. gr. orðist svo:

Um meðmæli samkv. þessari grein ber læknaeild og landlækni að gæta hins sama og tekið er fram í 4. mgr. 2. gr.

4. gr.

Á eftir IV. kafla, 21. mgr., komi nýr kafli, er verður V. kafli, 22.—26. gr., svo hljóðandi:

Sérákvæði um ávísanir lækna á ávana- og fíknilyf.

22. gr. — Nú telur landlæknir rökstudda ástæðu til að hafa eftirlit með ávísunum lækni á tiltekin ávana- og fíknilyf, og getur ráðherra þá eftir tillögu

landlæknis lagt fyrir lækinn að halda skrá yfir ávísanirnar og skrá þar m. a. nafn, aldur og heimilisfang sjúklings, heiti, magn og útgáfudag ávísðra lyfja og tilefni notkunar þeirra. Um skráninguna og skil á skýrslum vegna hennar fer að öðru leyti eftir nánari ákvörðun ráðherra.

Ákvæði fyrstu málsgreinar taka einnig til eigin notkunar lækna á ávana- og fíknilyfjum.

Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum landlæknis, hvaða lyf skuli teljast ávana- og fíknilyf samkv. þessum kafla.

23. gr. — Ef lækni sá, sem á hefur verið lögð skráningarskylda samkv. 22. gr., hlítir ekki fyrir mælum þar að lútandi eða verður uppvis að því að ávísar (sjálfum sér eða öðrum) ávana- og fíknilyfjum, þannig að óhæfilegt þykir, leggur landlæknir málið fyrir ráðherra. Er ráðherra þá heimilt, að fenginni umsögn læknadeildar háskólans, að svipta lækinn leyfi til að ávísar slíkum lyfjum, öllum eða einstökum flokkum þeirra, enda þyki ekki ástæða til að beita ákvæðum 20. gr.

Nú verður lækni, sem ekki hefur verið lögð á skráningarskylda samkv. 22. gr., uppvis að því að ávísar sjálfum sér óhæfilegu magni ávana- og fíknilyfja, og þykir atferli hans alvarlegra eðlis en svo, að skráningarskyldu verði beitt, og má þá svipta hann leyfi samkv. fyrstu málsgr. Þó skal lækningum gefinn kostur á að skýra málstað sinn munnlega, áður en leyfissvipting fer fram, en að öðru leyti fer um málsmeðferð og fyrirvara eftir ákvæðum fyrstu málsgr.

24. gr. — Lækni getur afsalað sér rétti til að ávísar ávana- og fíknilyfjum eða tilteknum flokki (flokkum) slíkra lyfja um tiltekinn eða ótiltekinn tíma.

25. gr. — Nú hefur lækni ekki leyfi til að ávísar ávana- og fíknilyfjum samkv. ákvæðum 23. eða 24. gr., og má hann þá með leyfi ráðherra og að höfðu samráði við landlækni semja við annan lækni um að annast nauðsynlegar ávísanir slíkra lyfja.

26. gr. — Lækni, sem sviptur hefur verið leyfi til að ávísar ávana- og fíknilyfjum, getur fengið til þess leyfi á ný, að fengnum tillögum landlæknis og læknadeildar háskólans.

5. gr.

V. kafli laganna verður VI. kafli, og 22. gr. verður 27. gr.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru felld úr gildi lög nr. 51 30. maí 1942, lög nr. 27 21. maí 1960 og lög nr. 26 23. marz 1961, öll um breyting á 2. gr. laga um lækningaleyfi o. fl., nr. 47/1932.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Lagafrumvarp þetta til breytinga á lögum um lækningaleyfi o. fl. er samið á vegum landlæknis, og eru breytingar þær, sem í því felast, aðallega tvenns konar:

1. Heimild til að veita erlendum ríkisborgurum tímabundið lækningaleyfi hér á landi, þegar nánara tiltekin skilyrði eru fyrir hendi.
2. Heimild til að skylda lækna til að halda skrá yfir ávísanir á ávana- og fíknilyf, ef landlæknir telur ástæðu til, og einnig heimild til að svipta lækni leyfi til að ávísar slíkum lyfjum.

Um einstakar greinar frumvarpsins skal þetta tekið fram:

Um 1. gr.

Af hagkvæmnisástæðum þykir rétt að stytta heiti laganna (lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottu-lækningar), enda er heiti þeirra sjaldan notað óstýtt.

Um 2. gr.

2. gr. laganna hefur oftsinnis verið breytt, og þótti því rétt að skrifa greinina í heild upp í stað þess að bæta við hana enn nýrri málsgrein. Hafa um leið verið gerðar nokkrar smábreytingar á þeim ákvæðum, sem efnislega eru óbreytt, og eru þessar helztar:

Fellt er niður úr fyrstu málsgrein ákvæði um framhaldsnám í fæðingarhjálp. Virðist ástæðulaust að lögbinda nám í einni grein læknisfræði öðrum fremur, og eiga slík ákvæði heima í reglugerð. Einnig er bætt í 3. mgr. skilyrði um lögræði til þess að öðlast lækningaleyfi. Virðist eðlilegt, að mönnum, sem sviptir hafa verið lögræði (sjálfræði eða fjárræði), séu ekki veitt slík réttindi, sem í lækningaleyfi felast.

Síðari málsliður 3. málsgr. 1. gr. frumvarpsins er nýmæli. Með ákvæðinu er sérstaklega haft í huga, að hugsanlegt muni vera að fá erlenda lækna til að gegna læknis-heruðum, en héraðslæknaskortur er nú geigvænlegur hér, eins og kunnugt er.

Um 3. gr.

Hér er aðeins breytt tilvísun í 2. gr. í samræmi við frumvarp þetta.

Um 4. gr.

Í lyfjalöggjöf eru reistar skorður við ávísunum á ávana- og fíknilyf, en með þessum heitum er átt við lyf, sem eiga það sameiginlegt, að menn geta orðið sógnir í þau við notkun og meira eða minna háðir þeim. Er þar að nefna eftirritunarskyldu allmargra lyfja, svo að unnt er að fylgjast með útlátum þeirra, hvaða lækna ávísa þeim og hverjir nota þau. Sömuleiðis er takmarkað það magn nokkurra lyfja, sem ávísa má á einum og sama lyfseðli. Í lögum um lækningaleyfi, réttindi og skyldur lækna o. s. frv., eru viðurlög við eiturlyfjanotkun (þ. e. óhæfilegri notkun ávana- og fíknilyfja) lækna, fólgin í sviptingu lækningaleyfis, en að öðru leyti aðeins almenn ákvæði, sem óvarlegar eða óhóflegar lyfjaávisanir mundu falla undir.

Misnotkun „eiturlyfja“ í þröngri merkingu, þ. e. morfíns, kókaíns, heróíns, maríhúana (hashish), LSD, er naumast verulegt vandamál hér á landi. Helzt er um að ræða misnotkun á morfinflokknunum og syntetískum lyfjum með áþekkri verkun. Hins vegar nota margir svefnlyf, róandi lyf og örvandi lyf í óhófi, og eiga lækna oftlega mjög í vök að verjast vegna ásóknar fólks í slík lyf.

Tímabært þykir því að setja inn í lækningaleyfislögin frekari og bein ákvæði um meðferð lækna á ávana- og fíknilyfjum. Er þá ekki einungis haft í huga að beita viðurlögum þá lækna, sem uppvisir verða að óvarlegri meðferð þessara lyfja, heldur engu síður það, að slík ákvæði gætu verið læknum vörn gegn ágengni sjúklinga og þannig spornað óbeint við óeðlilegum ávísunum á þau. Jafnframt yrði um fleiri stig viðurlaga að ræða en samkv. núgildandi löggjöf. Svipting lækningaleyfis er svo alvarleg „refsing“, að henni er aldrei beitt nema í algert óefni sé komið. Vægari viðurlög, sem beitt yrði í tæka tíð, gætu ef til vill komið í veg fyrir, að gripa þyrfti til alvarlegri aðgerða. Fyrsta stigið er þá skráningarskylda samkv. 22. gr. í 4. gr. frumvarpsins. Læknir heldur öllum réttindum sínum, en honum ber að gera ráðherra nákvæma grein fyrir ávísunum á ávana- og fíknilyf. Annað stigið er svipting leyfis til að ávísa ávana- og fíknilyfjum samkv. 23. gr. í 4. gr., en önnur réttindi læknisins eru óskert. Vitaskuld veldur það lækni erfiðleikum í starfi að vera sviptur slíku leyfi, og til beggja vona getur brugðið um það, hvort honum tekst að fá annan lækni til að taka að sér að ávísa fyrir hann, sbr. 25. gr. í 4. gr. Þó ætti það að vera vel framkvæmanlegt, þar sem fleiri en einn læknir situr í héraði. Þriðja stigið er svo alger svipting lækningaleyfis samkv. 20. gr. núgildandi laga, og yrði það væntanlega sú ráðstöfun, sem jafnaðarlega yrði síðast gripið til.

Með þessar almennu athugasemdir í huga ætti að vera óþarft að skýra einstakar greinar í 4. gr. frumvarpsins.

Greinin þarfnast ekki skýringa. Um 5. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa. Um 6. gr.